

ZAPIS URBANISTYCZNY PRZESTRZENI METROPOLITALNEJ. PRZYCZYNEK DO DYSKUSJI NAD SZTUKĄ URBANISTYCZNĄ

A CONTRIBUTION TO THE DISCUSSION ON URBAN DESIGN

Anna Stępień
mgr inż. arch.

Politechnika Krakowska
Wydział Architektury
Instytut Projektowania Miast i Regionów
Katedra Budowy Miast

STRESZCZENIE

Problem zapisu przekształceń przestrzeni miejskiej w zmieniającej się rzeczywistości to jeden z ważniejszych nurtów dyskusji nad zawodem urbanisty. Istotną kwestią zapisu planistycznego jest odzwierciedlenie charakterystycznych cech formy urbanistycznej oraz skuteczność w kształtowaniu docelowej struktury przestrzennej. W niniejszym artykule zagadnienia te poruszone zostały w kontekście planu zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego.

Słowa kluczowe: forma urbanistyczna, obszar metropolitalny, plan zagospodarowania przestrzennego województwa, struktura przestrzenna, zapis planistyczny.

ABSTRACT

The problem of recording the transformation of urban space in a changing world is one of the major topics of debate over the scope of design of urban planner profession. The main planning issue is to reflect the recording characteristics of urban form and effectiveness in shaping the ultimate shape of the spatial structure. In this article, these issues are addressed in the context of the development plan for the metropolitan area.

Key words: metropolitan area, planning record, regional zoning plan, spatial planning of providence, spatial structure, urban form.

WSTĘP

Jedną z ważniejszych funkcji zapisu urbanistycznego jest przekazywanie idei projektowych. Za jego pomocą myśl twórcza, dotycząca kierunków rozwoju, kompozycji, skali, funkcji struktur przestrzennych, dociera do odbiorcy – użytkownika planu.

Łącząc pierwiastki twórcze (artystyczne) oraz inżynieryjne (nauk ścisłych), zapis winien odzwierciedlać charakterystyczne cechy formy urbanistycznej. Poruszamy zatem również problematykę pojęcia formy, która w sztuce dotyczy właściwości związanych z kształtem oraz konstrukcją – pojmowaną również jako układ czy sposób przekazu treści odbiorcy.

Forma urbanistyczna jest układem elementów, składników dzieła (obiektów architektonicznych, inżynieryjnych), wpisanych w kontekst środowiska przyrodniczego. O jakości tego układu decyduje kompozycja poszczególnych elementów przestrzennych. Trudnością zapisu urbanistycznego jest wyważenie proporcji pomiędzy precyzją ustaleń w stosunku do formy (aby elementy składowe stworzyły finalnie zakomponowaną całość) a swobodą pozwalającą na twórcze kształtowanie form poszczególnych elementów składowych. Wiąże się to ze szczegółowością dokumentów planistycznych wojewódzkich i gminnych, a w szczególności ich styku, jakim jest plan zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego.

Zbigniew K. Zuziak w swojej książce *O tożsamości urbanistyki* porusza problem formy urbanistycznej w następujący sposób: *Analizując pojęcie: „forma urbanistyczna” z perspektywy sztuki architektonicznej możemy lepiej wyartykułować uniwersalia, dzięki którym efekt myślenia i działania urbanistycznego może zasługiwać na miano dzieła zarazem użytkowego i artystycznego. Przypominanie uznawanych przez teorię „ponadczasowych” zasad dobrej architektury pomaga w zrozumieniu istoty urbanistyki. To z kolei powinno być integralną częścią strategii przywracania urbanistyce statusu sztuki, jej ponownego związania z architekturą i redefinicji wprowadzonego przez Aldo Rossiego pojęcia: „architektura miasta”.*¹

Poszukując optymalnego sposobu zapisu struktury przestrzennej obszaru metropolitalnego, skoncentrowałam się na analogii w dziedzinach sztuki, aby w dalszej części artykułu odnieść się do cech zapisu inżynieryjnego. Na podstawie teorii Oskara Hansena wyróżniłam dwie kategorie dzieł sztuki:

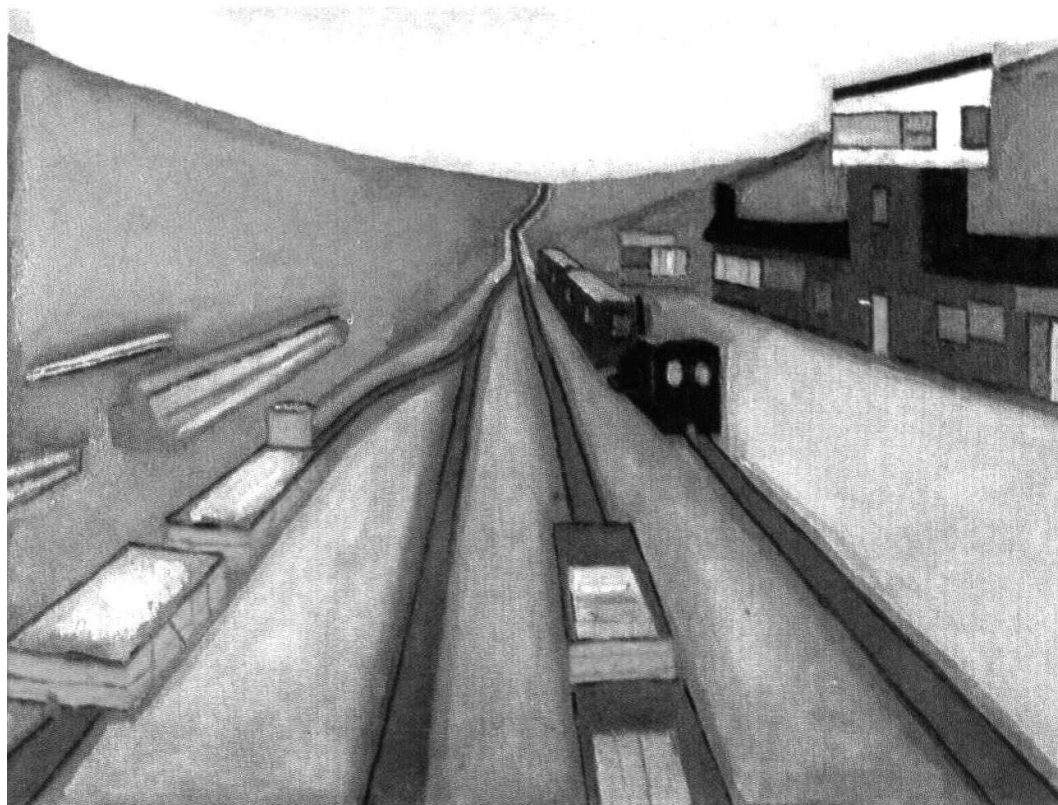
- zamknięte, stanowiące skończony i logiczny układ; forma tej sztuki skierowana jest bezpośrednio do odbiorcy, który indywidualnie odczuwa, postrzega dzieło malarskie, rzeźbę, obiekt architektoniczny czy poezję (ryc.1);
- otwarte, w których artysta poprzez zapis (zarys) wizji twórczej, skierowanej do odbiorcy, stwarza możliwość interpretacji, aby w sposób pośredni dotrzeć do odbiorcy. Dziedzinami takimi są: muzyka, balet, sztuki teatralne, film, gdyż wymagają one każdorazowo zapisu autorskiej wizji (w mniej lub bardziej czytelnej formie) tak, aby odtwórcy (aktorzy, muzycy, baletmistrzowie) mogli je wykonać/odtworzyć dla odbiorców dzieła.

NOTACJE DZIEŁ OTWARTYCH

W przypadku notacji muzycznej mamy do czynienia przede wszystkim z klasycznym zapisem nutowym, który charakteryzuje się standaryzacją. Zapis ten odbywa się na pięciolinii za pomocą piktogramów (nut, półnut, ćwierćnut); takty wyznacza linia prostopadła do pięciolinii; na początku w sposób symboliczny oznaczają się takt – np. 3/4 oraz tonację – za pomocą tzw. kluczy. Dzięki tak jednoznaczniemu, precyzyjnemu zapisowi, każdy „fachowiec” – muzyk jest w stanie na dowolnym instrumencie odtworzyć utwór muzyczny, który był wizją kompozytora. Możemy z tego wyciągnąć wniosek, iż zapis ten jest standaryzującą umową pomiędzy kompozytorami a muzykami. Jest wspólnym językiem muzyki

¹ Z. Zuziak. *O tożsamości urbanistyki*, Politechnika Krakowska, Kraków 2008, s. 46.

pozwalającym na niewielki stopień interpretacji jednocześnie nie pozostawiając pola dla improwizacji. Nowe trendy muzyczne przyczyniły się do powstania odmiennego sposobu zapisu muzycznego, jakim jest emocjonalny zapis graficzny, który pozostawia wykonawcy możliwość dużej interpretacji nut. Klasyczną notację muzyczną zastąpiły wskazówki dotyczące emocji, które powinny być przekazane wraz z daną partią utworu (ryc.2).

Ryc.1. Przykład dzieła zamkniętego – J. Nowosielski *Stacja kolei wąskotorowej w górach*, 1964. Źródło: *Twórca i dzieło w fotografii Jana Styczyńskiego*, Wydawnictwo Interpress, Warszawa 1976.

Fig. 1. An example of the self-contained work. Source: J. Nowosielski *Stacja kolei wąskotorowej w górach*, 1964 . Source: *Creator and his work in photography of Jan Styczyński*, published by Interpress, Warszawa 1976.

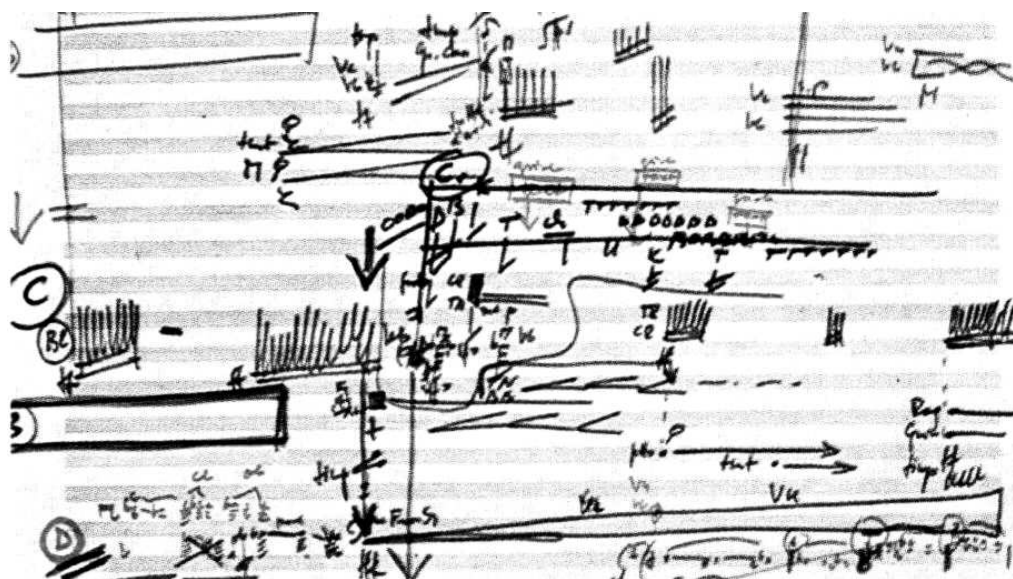
Innego rodzaju zapisu wymaga się dla tych dziedzin sztuki, w których instrumentem jest sam człowiek. Dobrym przykładem jest balet. Zapis baletowy, podobnie jak muzyczny, tworzony jest na pięciolinii, która stosowana jest dla przedstawienia ułożenia kolejnych partii ciała baletmistrza (nóg, tułowia, rąk, głowy). Dodatkowo piktogramy oznaczają symbolicznie tempo ruchów oraz wykończenie gestów. Zapis ten jest dla fachowców jednoznaczny, czytelny i możliwy do jednoznacznego powtórzenia układu baletowego.

Z jeszcze bardziej skomplikowanym zapisem mamy do czynienia w twórczości teatralnej i filmowej – pierwszym stopniem tego zapisu jest zarys treści sztuki teatralnej lub scenariusza filmowego, który nie wyczerpuje zamysłu autora i nie daje możliwości stworzenia przedstawienia teatralnego lub filmu według jego wizji. W tym celu uszczegółowienie w postaci scenopisów, w których (zwykle reżyser) definiuje każdy ruch sceniczny lub kolejne kadry filmu. Dopiero tak zapisany scenariusz staje się czytelny dla całej ekipy teatralnej, czy filmowej realizującej dzieło. Należy pamiętać, że ekipa składa się nie tylko z aktorów, ale również z dużej ilości obsługi technicznej (specjalistów ds. dźwięku, oświetlenia, operatorów kamery, scenografów, kostiumologów). Należy zaznaczyć, że choć

zapis ten jest czytelny dla wszystkich uczestników akcji scenicznej, to jednak wymaga stałej obecności reżysera dla właściwej interpretacji zapisu podczas prób teatralnych, czy kręcenia kolejnych kadrów filmu.

Na podstawie wyżej scharakteryzowanych przykładowych notacji w różnych dziedzinach sztuki możemy odczytać analogie językowe pomiędzy twórcą (kompozytorem, scenarzystą, reżyserem) a zespołem odtwarzającym – muzykami, aktorami, baletmistrzami. Można wyróżnić zapisy silne – minimalnie interpretowalne i niepozwalające na improwizację oraz słabe – wskazujące, sugerujące, pozostawiające osobie odtwarzającej dużą swobodę działania i interpretacji (np. improwizacje jazzowe na kanwie zdefiniowanego głównego wątku).

Innego rodzaju klasyfikację można biorąc pod uwagę na kanony, konwencje zapisu. Kanonem takim w dziełach skończonych jest sposób ukazywania postaci w płaskorzeźbie lub malarstwie egipskim (przedstawianie postaci z częściowego profilu). W dziedzinach sztuk wymagających zapisu (w dziełach otwartych) ścisłą regułą konstruowania sztuki charakteryzował się teatr grecki czy tradycyjny teatr japoński kabuki.

Ryc.2. Fragment zapisu utworu wg Krzysztofa Pendereckiego, jako przykład eksperymentalnego zapisu muzycznego. Źródło *Twórca i dzieło w fotografii Jana Styczyńskiego*, Wydawnictwo Interpress, Warszawa 1976.

Fig. 2. Fragment of a work by Krzysztof Penderecki as an example of an experimental musical notation. Source: *Creator and his work in photography of Jan Styczyński*, published by Interpress, Warszawa 1976

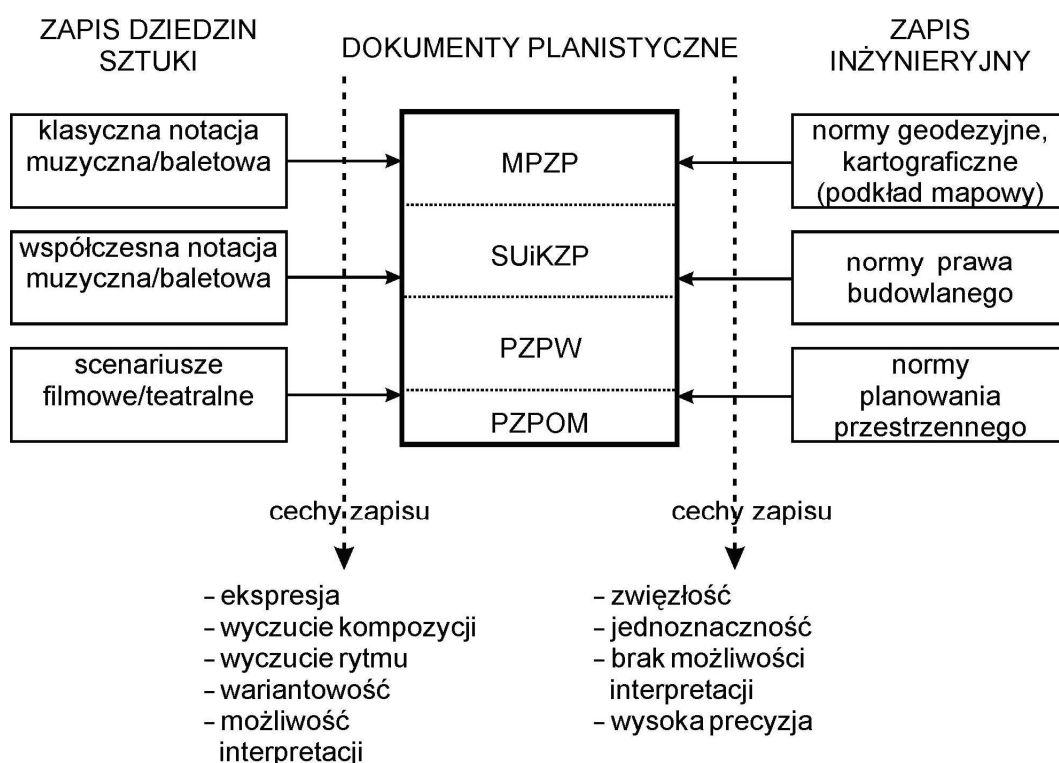
NOTACJA URBANISTYCZNA

Wstęp o notacjach artystycznych był niezbędny dla stwierdzenia, iż zapis urbanistyczny – pomimo całkowicie odmiennej strefy oddziaływania – rządzi się tymi samymi prawami co zapis w innych dziedzinach sztuki. Zapis planu miejscowego jest zapisem ściśle skodyfikowanym (w sferach tekstowej i graficznej) – twardym, natomiast zapisy regionalnych planów zagospodarowania przestrzennego przypominają zapisy słabe stosowane w dziedzinach sztuk. Zatem w zależności od rangi sporządzanego dokumentu technika zapisu planistycznego czerpie w mniejszym lub większym stopniu z zapisu dziedzin sztuki lub też zapisu inżynierskiego.

Precyzja zapisów w dokumentach gminnych – w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (MPZP) oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (SUiKZP) jest bardzo wysoka i wymaga zastosowania ścisłych norm tekstowych i rysunkowych. Użyte w tych dokumentach sformułowania są silnie związane z nomenklaturą prawniczą przy minimalnej ilości elementów twórczych. Zapis formy w tych dokumentach dokonywany jest niezwykle jednoznacznie, nie pozostawiając pola dla improwizacji. Ścisłemu uregulowaniu normatywnemu podlega, poza treścią, również sposób zapisu – zarówno części tekstowej, jak i graficzne oznaczenia na rysunku²

Obecnie opracowywane plany zagospodarowania przestrzennego województw powstają na podstawie zindywidualizowanego zapisu twórczego, który pozwala nie tylko na interpretację, ale również na improwizację – wskazując/sugerując jedynie kierunki działań. Plany te nie rozwiązują problemów w sposób jednoznaczny. Nasuwa się zatem pytanie: Jak dalece plan regionalny powinien pozwalać na interpretację i improwizację, aby skutecznie kształtować politykę? Jest to pytanie w istocie poruszające problemy zapisu docelowej formy urbanistycznej, jaką twórca pragnie osiągnąć oraz zapisu działań, za pomocą których można osiągnąć ten cel.

Kwestię dyskusyjną stanowi również precyzja zapisu planu zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego (PZPOM) jako planu pośredniego pomiędzy lokalnym studium i regionalnym planem zagospodarowania przestrzennego województwa (PZPW).

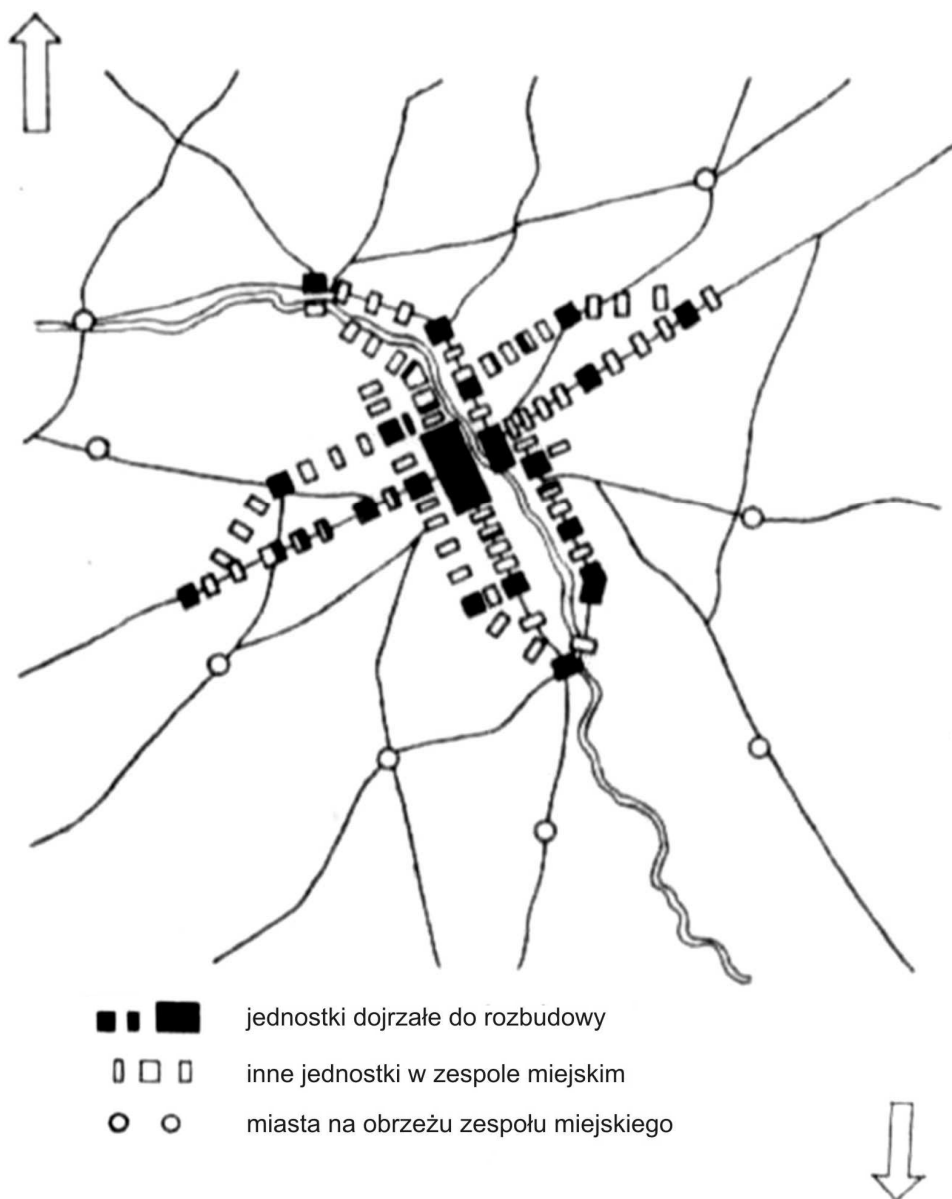

Ryc.3. Schemat interpretacji zapisu planistycznego w kontekście zapisu artystycznego i inżynierskiego. Źródło: autorka

Fig. 3. Schematic interpretation of the planning principals by comparison of artistic notation and engineering records. Source: author – Anna Stępień

² Rozporządzenie Ministra Infrastruktury *W sprawie wymaganego zakresu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego*; Dz. U. z 2003 r. Nr 164, poz. 1587

Z powodu braku ścisłych uregulowań prawnych zapisu z planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz obszaru metropolitalnego, dalszą część artykułu poświęcę temu zagadnieniu. Zindywidualizowany zapis tych dokumentów odnosi się w szczególności do autorskiej interpretacji zapisu rzeczywistej struktury przestrzennej, jak również do wizji docelowego przekształcenia tej struktury. Interpretacje te często przyjmują formę modelową. Niejednokrotnie omawiane modele powstają już na etapie studialnym, aby poprzez różne warianty modelu można było podjąć decyzje planistyczne kształtujące docelową formę urbanistyczną.

Ryc.4. Przykład docelowego modelu struktury przestrzennej *Warszawa funkcjonalna* J. Chmielewskiego i S. Syrkusa – 1934 r. Źródło: *Polska urbanistyka współczesna*. Red. Dylewski R., Arkady, Warszawa 1975, s. 37.

Fig. 4. An example of the final model of the spatial structure, *Warszawa Funkcjonalna* by J. Chmielewskiego i S. Syrkusa – 1934 . Source: *Polska urbanistyka współczesna*. Author: Dylewski R., published by Arkady, Warszawa 1975, p. 37

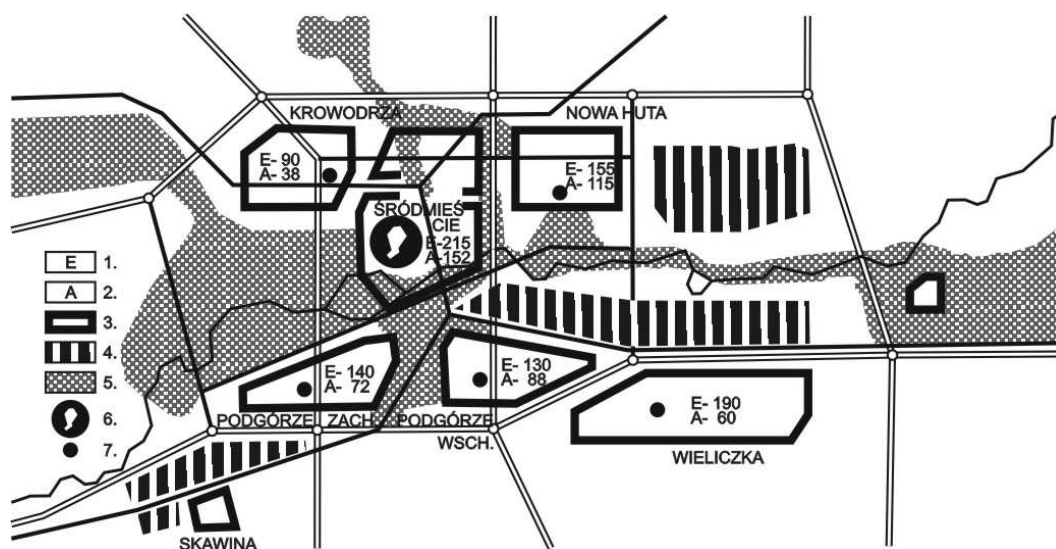
Analiza sposobów prezentowania struktury przestrzennej obszarów metropolitalnych wyraźnie wskazuje na trzy konwencje:

- strukturalną, określającą elementy struktury przestrzennej (m.in. główną sieć komunikacyjną, sieć przyrodniczą, typy zabudowy i miejsca węzłowe),
- strefową, wyróżniającą obszary problemowe/strategicznej interwencji,
- geograficzną – koncentrującą uwagę na systemie osadniczym (hierarchia ośrodków).

Pierwsza z wymienionych konwencji charakterystyczna była dla tendencji planistycznych lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX w. Poniżej zaprezentowano przykład wykonanego w omawianej konwencji modelu docelowego struktury przestrzennej *Warszawy funkcjonalnej* o wysokim poziomie syntezy struktury.

Model powyższy uwzględnia najistotniejsze elementy: przyrodnicze (rzekę Wisłę), komunikacyjne (główne drogi), przestrzenne (jednostki dojrzałe do rozbudowy, zespoły miejskie, miasta na obrzeżu metropolii warszawskiej). Schemat ten jest bardzo silnie zagregowany.

Innego rodzaju szczegółowości jest prezentowany niżej model struktury przestrzennej Krakowskiego Zespołu Miejskiego (KZM), w którym oznaczono w ramach kategorii przyrodniczej rzekę Wisłę i system zieleni, w ramach kategorii komunikacji drogi z uwzględnieniem ich hierarchii oraz główne węzły komunikacyjne, w kategorii przestrzennej natomiast wyróżniono strukturę przestrzenną ze względu na jej funkcję – mieszkalnictwo, przemysł oraz śródmieście, przy czym kształty tych jednostek sugerują formy w przestrzeni rzeczywistej.

Legenda: 1-liczba mieszkańców, 2-liczba miejsc pracy, 3-wielkie zespoły mieszkaniowe, 4-tereny przemysłowe, 5-system zieleni, 6-śródmieście, 7-lokalizacja centrów dzielnicowych

Legend: 1-population, 2-jobs (quantity in numbers), 3-large housing complexes, 4- industrial sites, 5-a system of greens, 6-Downtown, 7-location of district centers

Ryc.5. Schemat struktury przestrzennej KZM (Krakowskiego Zespołu Miejskiego) w okresie perspektywicznym. Źródło: *Zabytki urbanistyki i architektury w Polsce. Odbudowa i konserwacja*, t. 1. *Miasta historyczne*, pod red. W. Kalinowskiego, Warszawa, Arkady1986, s. 230

Fig. 5. Schematic of spatial structure of KZM (*Krakow Conurbation*) within near future. Source: *urbanistyki i architektury w Polsce. Odbudowa i konserwacja*, vol. 1. *Miasta historyczne*, edited by W. Kalinowski, published by Arkady, Warsaw 1986, page 230.

Nowa rzeczywistość polityczna lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku odzwierciedliła się w sposobie zapisu polityki regionalnej. Podejście strukturalne zastąpiły konwencje geograficzna i strefowa. Przykładowo, w obowiązującym *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego*³ uwzględniono hierarchię ośrodków oraz wyróżniono obszary problemowe, wśród których jednym z istotniejszych jest obszar metropolitalny. Uwaga jednakże została nadmiernie skupiona na zasięgu/wielkości obszaru, wskutek czego zatraciła się główna idea planowania przestrzennego, jaką jest dbałość o przestrzeń. Zmarginalizowano aspekt kierunków przekształceń struktury przestrzennej – działań koniecznych w celu uzyskania zamierzonego efektu.

Delimitacja obszaru metropolitalnego w planach regionu krakowskiego uchwalonych w ostatnim półwieczu zaskakuje dużą rozbieżnością granic (zwłaszcza w porównaniu z planami uchwalonymi w zaledwie kilkuletnim odstępie czasowym, z 1997 i 2003 r.). Nie jest to wynik rozwoju obszaru, lecz skutek braku spójności kryteriów delimitacyjnych, braku związku z rzeczywistą strukturą przestrzenną, jak również braku kontroli planistycznej nad zachodzącymi procesami metropolitalnymi. Wizja zapisu modelu docelowego struktury przestrzennej, wariantów rozwoju, jasno sprecyzowanego celu przekształceń tej struktury, została zastąpiona statyczną rejestracją zasięgu obszaru metropolitalnego. Obszar ten, delimitowany w poszczególnych planach na podstawie różnych wskaźników, w efekcie końcowym nie odzwierciedla rzeczywistego obrazu struktury metropolitalnej. Jaki jest, zatem, sens przeprowadzania takiej delimitacji i jaka jest rola struktury przestrzennej w tym obszarze?

A CONTRIBUTION TO THE DISCUSSION ON URBAN DESIGN

INTRODUCTION

One of the major recording functions of the urban planning is to provide design ideas. With its help creative thought, on the directions of development, composition, scale, function of spatial structures, reaches the recipient.

Combining creative elements (art) and engineering (science), the record should reflect the characteristics of urban form. We touch, therefore, also introduce the concept of form which the arts relate to the characteristics of the shape and structure – is also understood as a system, or the way media content recipients.

The form is a system of urban elements, the components of the work (architectural and engineering objects) entered in the context of the natural environment. The quality of the system is determined by the composition of individual spatial elements. The difficulty is to record for urban planning balancing between: precision of the findings in relation to the form (so that the created components eventually coexist as a whole), and the freedom that allows for creative development of forms of individual components. This involves the level of detail of planning documents of provincial's and municipal's authorities, particularly their interface – that is, the development plan of the metropolitan area.

---

³ *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego* przyjęty Uchwałą Nr XV/174/03 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 22 grudnia 2003 r.

Zbigniew K. Zuziak in his book about urban identity raises the problem of urban form as follows: analyzing the concept of "urban form" from the perspective of architecture, we can better articulate abstract qualities, so that the effect of urban thinking and action may deserve to be called works of both utilitarian and artistic. Reminded recognized by the theory of "timeless" principles of good architecture helps to understand the essence of urbanism. This, in turn, should be an integral part of urban planning strategies to restore the status of art, its re-bond of coexistence with architecture and implemented by redefining the concept of Aldo Rossi: "architecture of the city."⁴

Searching for the best way to record the spatial structure of the metropolitan area the author has focused her attention on an analogy in the fields of art, and then the rest of this article refers to the characteristics of the engineer type of recording. Based on the theory of Oskar Hansen the author has singled out two categories of works of art:

Self-contained, which is finite and logical layout, this art form is addressed directly to the recipient that individual feels, sees the work of painting, sculpture, architectural object, or poetry.

Open-ended, in which the artist by creation (outline) addressed to the creative vision enactors, creates the possibility of building a context and the interpretation that is an indirect way to reach the recipient. Such areas are: music, ballet, theater, film, because they require the author's vision of each record (in more or less readable) so that the enactors (actors, musicians, ballet master) can do / restore works for spectators. Exploration the issue of recording requires certain level of detail of open-ended works.

Notation of self-contained works

In the case of musical notation, there is, above all, the classical musical notation, which is characterized by the unification, standardization. Writing is on the staff by means of pictograms (notes, minim, quarter-notes); bars set perpendicular to the staff, and early in a symbolic way is to beat – for example, 3 / 4 and using the so-called keys.

Through such clear, precise recording, any "professional" musician is able to play any instrument in a song, which was the vision of the composer. Hence we can conclude that this record is the standardization agreement between composers and musicians. It is the common language of music which allows the low level of interpretation, leaving no scope for improvisation. Contemporary music prevailed, however, created a different way of writing music – emotional graphic record, which leaves the possibility of a large interpretation of the artist notes. It replaced the classical musical notation information about emotions, which should be passed on during the particular part of the work.

A different type of writing is required for the arts, in which the instrument is a man. A good example of this destination is the ballet. The ballet dance writing, like the musical one is created on the staff, which is used to provide further alignment ballet master of the body (legs, trunk, arms, head). Additional pictograms mean rate movements and symbolic gestures finish. This record is for professionals clear, legible and capable of being explicit repetition of the ballet.

Even more complicated than previous one, there is a record in the works for theater and film – the first step of this record is the content of a play or film script, which does not suit the plan of the author and does not allow the creation of a theatrical performance or film according to his vision. For this purpose it is necessary to clarify the implementation of the second degree – storyboards, in which (usually the director) defines each stage movement or another frame of the film. Only this type of script is readable for the whole theatrical team or movie crew.

It should be noted, that the team consists not only of actors but also a wide number of supporting staff (experts in sound, lighting, camera operators, set designers, costume). It

---

⁴ Z. Zuziak *O tożsamości urbanistyki*, Wydawnictwo PK, Kraków 2008, s. 46.

should be noted, that though this record is clear for all participants share the stage, it requires the presence of the director, for the proper interpretation of the record during the rehearsal or filming of the movie frames in succession.

Based on the above outlined examples of notation in various fields of art, we can read the language similarities – between the creator (composer, writer, director), and a production team: musicians, actors, ballet dancers. You can highlight a strong record – minimum interpretable and does not allow for improvisation and poor – indicating, suggesting, leaving the person of reconstituting a large freedom of action, interpretation (eg, jazz improvisations on the canvas defined by the main thread). Another kind of classification can be applied because of the canons and conventions of the record. Canon in works such a finite way of portraying the characters in the painting of an Egyptian relief, or (as representation of the partial profile). In areas requiring the recording head (works open), strict rule of construction had the Greek theater arts, or traditional Japanese kabuki theater.

URBAN NOTATION

Introduction to notations of art was essential to establish that the record of urban planning, despite a completely different area of impact, is governed by the same rules as a record in other areas of art. While writing a local plan is a record of strictly codified (in the field of text and graphics) – is a record of confine, it records the regional spatial plans resemble poor records in the fields of arts. Thus, depending on the level of the document drawn up, planning recording technique derives a greater or lesser extent in the artistic recording, or engineering recording.

The precision of the entries in the documents of the municipalities – in the local spatial development plan (MPZP) and the study of conditions and directions of spatial planning (SUiKZP) is very high and requires strict standards for text and drawing. Used in the formulation of these documents are closely linked with the nomenclature of a lawyer, minimally including creative elements. The entry forms in these documents are made very clear – leaving no space for improvisation. Subject to strict legislation outside the normative content of the recording method – both of text and graphics of the figure⁵

However, currently developed provincial land use plans are based on an individualized record of creativity, which allows not only to interpret but also to improvise – stating / implying only the lines of action. These plans largely did not address the issues clearly. Arises, therefore, the question of how far the regional plan should allow for interpretation and improvisation, to effectively shape policy? This is a question of fact, touching a problem of the recording ultimate shape of urban form, which the creator is trying to achieve and recording of operations, you can use to achieve this goal.

The issue is also the precision of the record development plan for the metropolitan area (PZPOM) as an intermediate plan between the local and regional plan of the providential study.

Due to the lack of strict regulation of the recording region development plan and the metropolitan area the author will devote the rest of the article in this issue. Individualized record of these documents relates in particular to the author's interpretation of the actual recording of the spatial structure, as well as the vision of the target transformation of this structure. These interpretations often take the form of a model. Often models are already being discussed at the study stage and are being created as different variants of the model, influencing planning decisions to take final urban form.

---

⁵ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie wymaganego zakresu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, Dz. U. z 2003 r. Nr 164, poz. 1587

Analyzing the ways of presenting the spatial structure of metropolitan areas clearly forms three conventions:

- Structural, determining the elements of a spatial structure (main communication network, a network of natural environment, types of development and urban nodes)
- Zoning, distinguishing problem areas / strategic intervention,
- Geographic – focuses attention on a urban settlement system (hierarchy of centers).

The first of these conventions was characteristic of planning for the trend of the seventies and eighties of last century is presented below for example, made in the present convention, the synthetic target model of the spatial structure of Functional Warsaw, with a high-level synthesis framework.

The model above takes into account the key elements: natural (Vistula River), communication (main roads), spatial (expansion ready units. Conurbations, cities on the outskirts of Warsaw metropolis). This scheme is very highly aggregated.

Another kind of details are presented in the model below, of the spatial structure of Krakow Municipal Complex, which was determined in the category of nature: the Vistula River and the system of green, in the category of communication: the way of distinguishing between different categories, and major transport hubs, in terms of spatial differentiation was made between the spatial structure due to the its functions:- housing,

The new political reality of the nineties of the last century was reflected in the way the record of regional policy. The structural approach was replaced the geographic and zonal conventions. For example, in the current Development Plan take into account the hierarchy of the Malopolska Region centers and highlights problem areas – among them one of the most important is the metropolitan area. This remark, however, has been unduly concentrated on the extent / size of the area, thus losing the main idea of spatial planning, which is to care about space. Marginalized aspect of the directions of the transformation of spatial structure, the actions needed to achieve the desired effect.

Analyzing the delimitation of the metropolitan area of the Cracow region in the plans adopted in the last half century, surprisingly large gap boundaries (especially when comparing plans in just a few years passed the intervening period – from 1997 and 2003). This is not the result of the development area, but due to lack of consistency criteria for delimitation, no relation to the true spatial structure, as well as lack of control over the planning processes taking place metropolitan. The vision of saving the target model of spatial structure, development alternatives, a clear objective of transformation of this structure have been replaced by a static registration extent of the metropolitan area. This area, delimited in the various plans based on various indicators, finally does not give a measurable image of metropolitan structure. What does make sense for such a delimitation and therefore, what is the role of spatial structure in this area?

BIBLIOGRAFIA

- [1] *Polska urbanistyka współczesna*. red. Dylewski R., Arkady, Warszawa 1975
- [2] *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego*. Dz. Urz. z 2003 r. Nr XV/174/03 Sejmiku Województwa Małopolskiego
- [3] *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie wymaganego zakresu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego*, Dz. U. z 2003 r. Nr 164, poz. 1587
- [4] *Twórca i dzieło w fotografii Jana Styczyńskiego*, Wydawnictwo Interpress, Warszawa 1976.

- [5] *Zabytki urbanistyki i architektury w Polsce. Odbudowa i konserwacja*, t. 1 *Miasta historyczne*, pod red. Wojciecha Kalinowskiego, Warszawa, Arkady 1986
- [6] Zuziak Z. *O tożsamości urbanistyki*, Wydawnictwo PK, Kraków 2008.

O AUTORZE

Autorka jest asystentką w Katedrze Budowy Miast, Instytut Projektowania Miast i Regionów, Wydział Architektury, Politechnika Krakowska.

AUTHOR'S NOTE

The author is a research assistant in the Department of Urban Development, Institute of Urban and Regional Design, Faculty of Architecture, Cracow University of Technology.